

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 1/4 an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marți, Joi și Sâmbăta.

A murit VLAICU...

Ochii ni se împăinginesc... condeii ne vlucă
din mână; încercăm să scoatem măcar un vaier, ve-
stind Românii — de la Nistru pân' la Tisa, de la
Mare la Hotin — că Vlaicu nu mai este!

Dar nu putem scoate nici măcar acest vaier suprem.

Loviturile, ce le-a încercat, în vremea din urmă,
acest neam fără noroc, au fost atât de grozave și de
număroase, încât nu mai avem
nici lacrimi, nici vorbe de tângu-
ire.

Nu încercăm să înșiruim pe
cei mai de seamă fii ai nea-
mului, ce ne-au părăsit unul după
altul, în cei 2—3 ani din urmă.

S'au dus, rând pe rând,
atâția luceferi — și noi am rămas
tot mai dezorientați, tot mai des-
nădăjduți, în întunerecul, ce ne
copleșește.

S'a dus acum și Vlaicu, cea
mai curată glorie a neamului
nostru.

* * *

Încercăm să ne adunăm
amintirile într'un mănunchiu.

Par'c'a fost ieri.

Miile de oameni, adunați la
serbările jubilar ale Astei, is-
bucnesc într'un uragan de acla-
mări, în vreme ce Vlaicu se
ridică în slavă, deasupra Câm-
pului Libertății.

E cea dintâi rotire triumfală
pe pământul Ardealului, al cărui
fiu era.

Câți ani de studiu necurmat, câte nopți de veghe
și câte opintiri supra-omenești a trebuit să cheltuiască
odrasla țărănească din Biniț, până să urce, în sfârșit,
drumul spre culmea glorioasă!

Il urmăream cu ochii scâlțați în lacrimi în rotirea
lui de șoim mândru, din neamul acvilei, ce a stăpânit,
pe vremuri, lumea jumătate. A trecut apoi din oraș
în oraș, și biruința lui deplină a stârnit pretutindeni
entuziazm indescrisibil, storcând și admirația lumii
străine, la Aspern.

Ll vedeam cum evoluează, cum execută virajuri
din ce în ce mai îndrăsnețe, și-i ziceam atunci: „Ajunge!

Ai dat cele mai strălucite probe. Nu mai sbura; avem
piloți destui, dar n'avem decât un singur Vlaicu”.

Dar nu era chip să-l oprești.

Zmulsese văduhului cele mai grele taine și se
simțea acum el stăpân. Aeroplanul nu era pentru el
o mașină ca ori care alta, ci chiar opera lui, alcătuită
cu atâta trudă, șurub de șurub.

N'o putea deci încredința
unui străin, înainte de a-și isbândi
visul, ce-l frământa, decând cu
sborul la Sibiu: „Intâi să trec
Carpații, cu aeroplanul meu. Pe
urmă, nu mai sbor”.

* * *

Visul acesta pare a-l fi pre-
ocupat și acum.

Serbările din Orăștie pome-
niau de o „surpriză”, și, proba-
bil, nu greșim, când credem, că
surpriza era Vlaicu, trecând
Carpații în sbor și coborându-se,
din slavă, deasupra lumii adu-
nate acolo.

A sburat de la București la
Ploști, de unde a pornit iarăș,
luându-și drumul în susul Pra-
hovei. Și aici, dincolo de Câm-
pina, cuceritorul văduhului, fal-
nicul șoim al Ardealului, care
s'a împotrivit de atâtea ori fur-
tunilor și urgiei vânturilor, s'a
prăbușit ca un meteor, printr'un
accident, a cărui proveniență nu
o cunoaștem.

Fruntea lui boltită, sub care
se adăpostia un creier genial, s'a strivit izbindu-se de
cârmă și mâinile lui au rămas încheștate pe aceeaș
cârmă, ce l-a condus din triumf în triumf, până la
moarte.

Pasărea măiastră era zdrobită și ea, alături de ge-
nialul ei părinte.

Așa mor vitejii pe câmpul de luptă, sângerînd
din nenumărate răni; și așa mor martirii progresului
uman, pecetluind cu sângele lor scump, calea ce duce
spre culmea luminoasă!

* * *

Vlaicu a trecut, cu o moarte eroică, între cele mai glorioase figuri ale istoriei noastre, stropind cu sângele lui — vai, așa de tânăr! — idealul măreț, pentru care a luptat în viață, iar neamul românesc rămâne cu totul dezolat în fața acestei pierderi cu adevărat: ireparabile.

Binecuvântată să fie glorioasa lui pomenire!

Moartea lui

AUREL VLAICU.

Jurnalele din țară aduc următoarele amănunte, în legătură cu catastrofa zguduitoare din Câmpina.

Un amic intim al lui Vlaicu, care a urmărit pe șosea cu automobilul pe aviator, a declarat față de mai multe persoane, că încă înainte de a pleca din București, se atrăsese atenția lui Vlaicu asupra faptului că aparatul are defect. Aviatorul nu a voit însă să țină seamă de recomandările ce i-se făceau.

Adăogăm că accidentul s'a întâmplat la chilom. 28, între Predeal—Ploești, și că intenția sburătorului era să treacă peste Carpați.

Asupra lui Vlaicu s'a găsit 500 lei în hârtie 100 Lei în aur și 2 polițe, una de 16 mii lei, iar alta de 4 mii.

La Ploești, vestea a produs o adevărată consternare.

La sediul Ligei s'a arborat drapelul de doliu.

Rămășițele lui Vlaicu la spitalul din Câmpinița.

Câmpina 31. — Spre seară s'a răspândit cu iuțala fulgerului în oraș trista știre, că Aurel Vlaicu, cel mai îndemânat și mai curajos dintre reprezentanții aviației în România, căzuse nu departe de Câmpina victima unui brutal accident de aeroplan.

Din nefericire știrea privitoare la moartea aviatorului român era adevărată, și după știrile pe care le-am putut culege în urmă, catastrofa, avusese loc între orele 5—6 la o distanță de un chilometru de satul Bănești, situat după cum se știe între Ploești și Câmpina.

Di Inginer Miner, a fost acela, care s'a găsit cel dintâiu în fața corpului neînsuflețit al lui Vlaicu.

Cadavrul se afla întins pe pământ, cu fața în sus, alătura de pasărea minunată cu ajutorul căreia Vlaicu, făcuse atâtea sboruri glorioase, și care zăcea acuma cu aripile sfărâmate lângă ilustrul și nefericitul ei inventator.

Domnul doctor Veissman, trimis la fața locului de autoritățile polițienești locale, nu a putut să constate decât moartea.

După facerea constatărilor obicnuite, cadavrul a fost ridicat și transportat la spitalul Soc. „Steaua Română“ din Câmpinița.

Am considerat ca o pioasă datorie să cant să văd pentru ultima oară pe întrepidul cuceritor al aerului, care ne vizitase în atâtea rânduri la redacție, și pe care în momentul acela suprem și dureros aveam parcă impresia că-l aud împărtășindu-ne cu vocea încalzită de cel mai cald și mai vibrant entuziasm, senzațiile neuitate resimțite în timpul magnificelor sale sboruri prin regiunile aeriene, încrederea în succesul aviației române, și splendidoale sale planuri făurite pentru viitor. În momentul sosirii mele

la spitalul din Câmpinița, cadavrul lui Vlaicu se afla depus în camera mortuară, unde doi oameni de serviciu îi dădeau ultimele îngrijiri. Din punctul de vedere al expresiei figurii lui Vlaicu, care purta încă pe dânsul costumul de aviator, nu suferise decât o foarte ușoară alterare.

Orbita ochiului stâng fusese însă grav lovită, baza nasului și aceea a craiului fusese zdrobite, iar genunchii purtau puternice contuziuni.

Diplomația României. Asupra acestei neputincioasă diplomații am avut prilej să ne mai pronunțăm odată. Acum ni-se oferă din nou un clasic caz de inconștientă diplomatică, de care a dat dovadă ministrul României la Viena dl Mavrocordat. Acest boier, care reprezintă România oficială la Viena, a fost intervievat de corespondentul unui ziar maghiar din Budapesta, cu privire la preocupările României pentru viitor. Ceeace a spus de planurile României de bună sama, că nu interesează pe nime. Ceeace a spus însă despre chestia Românilor din Ungaria e nu numai o necuviință, ci e o nesocotință dela o țară, care umple un loc diplomatic atât de însemnat, cu un personaj atât de șters și indiferent cum e ambasadorul dela Viena. A zis a-nume dl ambasador, că chestia Românilor din Transilvania pe domnia-lui nu-l interesează, deoarece aceasta aparține sferei de activitate a consulului român din Budapesta.

Nu știm dacă acest domn știe românește sau ba, cunoaște istoria neamului său și datorințele sale cele mai elementare? La tot cazul însă, că e un vrednic reprezentant al sistemului ciocoiesc, de care suferă biata Românie.

*

FOIȚA.

Toma Kempis.

În domeniul misticii practice, până azi, este neîntrecută opera lui Toma Kempis, „Patru cărți despre urmarea lui Hristos“.

Toma Kempis, alias Hämmerken, (Ma-leolus, Ciocănel) a fost stareț (prior) al mănăstirii Augustiniane din muntele sf. Agneta, lângă Zwoll, în dieceza Utrecht.

S'a născut la 1380 în un cătun Kempen neînsămnat de pe țărmurii Rinului, în arhidieceza Köln. A studiat și a îmbrăcat haina monahală în Deventer.

„Preacinstitul“ Toma a ajuns bătrânețe mari, a murit la 1471 în vârstă de 92 ani.

Grandopera de: Patru cărți despre urmarea lui Hristos, istoria din început și până azi o atribuie lui, deși sunt plauzibile indici, că poate fi și a altuia. —

Lucrarea a fost gata în manuscript la anul 1441, pe care ar sta scris: „Finitus et completus per manum Thomas a Kempis“. Sunt multe ștergeri și schimbări pe acest ms, din cauza acestora, apoi critica îl crede că e originalul.

Tradiția susține, că prima tipărire din

1472 din Viene (Francia) e aranjată de însuș autorul Kempis.

S'a mai edat îngrabă la Paris, Parma, Solisbac. Numai în textul original latin au apărut de 200 ori și mai bine; apoi fu tradus și tipărit în toate limbile europene și în multe de ale Aziei¹⁾.

Din vechime se deschisă și încinsă luptă, până la patime, pentru autorul acestei cărți epocale.

Călugării Benedictini țin morțiș, cumcă cartea din vorbă, e rodul ostenelelor unui anumit Ioan Gersen, abate al lor, la sf. Stefan Vercellenul, în Francia. Istoria însă nu poate dovedi cu deplină siguranță, cumcă în adevăr ar fi existat în veacul al XII-lea abate Vercellenian cu numele Ioan Gersen²⁾ repausat între anii 1220—40.

Sunt alții între francezi, cari vor să deo paternitatea lucrării din cestiune lui Ioan Gerzon³⁾, profesor și cancelar al universității din Paris, † 1429.

¹⁾ H. E. F. Guericke »Handbuch der Kirch. Gesch.« 1838. 3. Aufl. I. B. 654. S.; la Dr. N. J. Cherier »Institutiones hist. ecclesiasticae« Pestini t. III. 1841. pg. 347—348, nota 69 et 70.

²⁾ Mai ales unii iczuiți sunt de părerea accasta. Georg. Gregory »Denkschrift über den wahren Verfasser des Buchs von der Nachfolge Christi übersetzt von Weigl Sulzbach 1832. la Cherier.« I. c. pg. 347. nota 67.

³⁾ Mare și universal teolog, adânc, mistic și opozant imperialismului papal la sinoadele din Piza și Constanța.

Scriitorii germani¹⁾, pe lângă alte dovezi, mai vârtos invoacă argumente interne pentru a proba, cumcă germanul Kempis negreșit e autorul operii din vorbă. Zic ei adecă, că sunt multe germanisme în text, cari la început nu se puteau înțelege îndestul, de cei cari nu știau limba nemțescă²⁾.

Kempis a mai tipărit și alte studii și cuvântări pline de dar și pace sufletească.

În definitiv nu aceea împoartă cine l-a scris, dar ce a scris! Dl Gavr. Pop din Blaj, închee prefața traducerii pe românește alui Kempis, zicând: „Capul lucrului e se urmă spiritul opului, care e recomandabil mai pe sus de toate. În lăudata pre-

¹⁾ Între cei vechi Rosveid și Bolandus, între cei noi J. P. Silbert »Gersen, Gerson und Kempis, welcher ist Verfasser« etc. Wien 1828; Ulman în »J. Wessel« pg. 433. și urm. Trithemius de script. eccl. c. 707. Du Pin Nouvell bibl. T. XII. p. 101. și urmât. 151 și urmât. Iac. Revius Hist. orbis Daventriens. Lugd. Batavie 1650. 4 p. 61 et seg. Desbillons disput. qua libror. de imitatione Chr. auctor Thomas a Kempis probat. Scotum Kempense contra Ioan Gersen in sua tribus seculis non interrupta possessione stabilitur Colon. Agripinae 1728. la Cherier I. c. pag. 347—8 notele 68—70.

²⁾ Profesorul meu dr. Rapaics Raymund. e de părerea, că Gersen e auctorul »Egyetemes egyháztörténelme« Eger 1881. II. vol. pg. 390; 406; 454 505; 549; 546; 551. Tot așa și cel mare mare istoric, bisericesc de azi, cardinalul dr. Hergenröther »Handbuch der allgem. Kirchengeschichte« Freiburg 1876, Suppl. B. pg. 318. aci aduce toate argumentele pro și contra.

Restaurarea iobăgiei. La congresul proprietarilor maghiari din Cluj s'a primit „cu uriașă însuflețire“ un proiect de rezoluție, care lovește cu piciorul în ori ce considerație de progres, de echitate din veacul al 20-lea. Proiectul a fost înaintat adunării proprietarilor, cari au rămas încântați de aceste preteziuni, prin cari se cere pur și simplu raiul feudalismului pe seama nemșilor și jalea, lacrămile și jugul pe seama bietului român. Proiectul îl publicăm în întregime, ca să rămână, ca un clasic document pentru posteritate:

Proiect de rezoluție.

Adunarea politico-agrară a proprietarilor din părțile ardeleni, ținută în Cluj la 7 Sept. 1913, conșideră de insuficiente mijloacele întrebuintate până acuma de guvern, privitor la politica agrară a aceluia.

Spre ajungerea aceluia scop dublu, ca anume proprietatea mijlocie și mare maghiară din Ardeal să se păstreze în mâna proprietarilor ei și ca mai departe să poată acolo prospera o clasă maghiară sănătoasă și puternică de proprietari mici, conșideră următoarele mijloace de necesare:

I.

1. Spre a mântui clasa proprietarilor mijlocii, guvernul să studieze chestiunea, că actualul sistem de ereditate în vigoare, întru cât contribuie la siăbirea situației materiale a proprietarilor mijlocii. Noul cod civil e de a se crea numai cu considerare la învățămintele scoase din aceste studii.

2. Aranjarea chestiei de credit a populației agronome ardeleni, cu considerare la principiul economic și național, e de a se proclama de o problemă urgentă de stat. Să se facă mai ales pașii necesari, ca într'un oraș mai mare ardelean să se ridice cu

ajutorul statului, a societății și a băncilor existente un astfel de institut de credit fonciar, care să fie capabil a satisface trebuințelor ereditare a clasei proprietarilor de mijloc și mici în mod suficient și ușor. În legătura cu aceasta guvernul să studieze chestia ușurării de sarcini a pământului în chipul acela, care stătoarește de formă exclusivă a creditului fonciar, creditul amortizațional, cu percent stabil, fără posibilitate al abzice, ceea ce singur corespunde naturii și economiei pământului și se nizuiește a satisface creditul personal prin dezvoltarea și sprijinirea mai puternică a cooperativelor.

3. Și până când aceste reforme vor intra în vigoare și vor fi capabile să-și valideze în măsură convenită influința lor asupra raporturilor de proprietate în Ardeal a) să pornească ministerul agriculturii, în conșelegere cu banca altruistă, o astfel de acțiune, care în Prusia e cunoscută sub numirea de „Regulirungs Verfahren“ și care țintește, că după regularea datoriilor, moșia să rămână în forma unei proprietăți de coloniști sau de rentă într'o mână; b) se încuviințeze și se ajutoreze ministerul agriculturii ca în Ardeal să se formeze după regularea datoriilor de po moșiile mai mari și de mijloc maiorate a căror extensiune însă să nu fie mai mare de una miă de jughere pe teritorii, cari sunt supuse agriculturii.

II.

Întru cât guvernul ar încuviința pe teritoriile șesului unguresc, ca să se vândă proprietăți de ale statului, fundamentale sau alte proprietăți legate, să îndatoreze pe vânzătorii, ca aceia să cumpere din prețul de vânzare în prima linie în Ardeal astfel de teritorii cu păduri, pe cari să le designeze statul după o consfătuire specială prealabilă.

III.

Trebuie asigurată existența unei clase maghiare de proprietari mici în ținuturile Ardealului supuse agriculturii. Spre scopul acesta, politica de colonizare e de a se îmbrățișa de nou cu toată puterea și în legătură cu aceasta sunt a se încunoștiința emigrării maghiari, cari trăiesc în America sau România.

1. Spre scopul acesta e de a se lua în preliminarul statului anual 40 milioane coroane.

2. Parcelarea privată în Ardeal să se facă pendentă dela încuviințarea de stat.

3. Spre a îndruma surplusul populației săcuiești, și pentru a împedea acolo împărțirea proprietății în așa măsură, care a devenit o primejdie națională, să se creeze în Săcuime un astfel de sistem ereditar, care se asigure rămânerea proprietății într'o mână, și să se poarte grija ca ceilalți îndreptățiți, să capete în schimb proprietate ca coloniști.

4. Chestia subofiterilor e de a se rezolva astfel, ca suboficerul care servește mai departe în loc de bani sau pretenziune la slujbă se fie remunerat cu pământ colonial.

5. Conșiderând, că inteligența română se nizuiește, ca ideea corporativă să o exhaureze pentru validitatea intereselor sale de clasă cu excluderea poporului, să se prevadă reuniunea „Országos központi hitel szövetkezet“ cu un astfel de ajutor de stat, care se fie suficient pentru contrabalanzarea acestei primejdii agraro politice.

IV.

În baza acestor principii se elaboreze ministerul agriculturii privitor la părțile ardeleni un astfel de proiect de lege organică, care să cuprindă toate chestiile de natură

fațune ni se mai spune, cumcă nu altul fără însuși Leibnitz a zis, că cartea e una din cele mai bune cărți, cari s'au scris cândva și că e fericit, cel ce veștește amăsurat cuprinsului ei și nu se îndestulește numai cu aceiaș că o admiră; „e acel op, despre care Fontanelle a zis, că imitațiunea lui Hristos e cartea cea mai frumoasă, care a ieșit cândva din mâni omenești, că evangeliul nu a ieșit din mâni omenești.

Deci după ce-l vei fi cetit odată, iubite lector, cetește-l de nou, că nu te vei uri cu el, ba de-l vei ceti de 10 ori încă îți va plăcea și ți-se va părea, precum zice Belarmin, „a fi nou și admirabil“.

Aflu cu cale să reinprospetez aici aceea, ce scrie despre cartea Kempis, învățatul profesor din Blaj, Grama, în istoria sa bisericească:

„În fastigiul literaturii mistice din periodul din urmă însă este Toma a Kempis, † 1471, autorul celebrimului op: de imitatione Christi, tradus mai în toate limbile cunoscute (românește de Episcopul Ioan Bob)¹⁾.

Petrecerea cea liniștită cu Dumnezeu și cu Isus Hristos este cugetul principal și fundamental al opului acestuia. La aceasta ajunge omul prin retragere, contemplațiune

continuă a naturii și a sfintei scripturi, primirea deasă și devotă a. s. s. sacramente, cu deosebire a sfintei euharistie, centrul tuturor, pe care singură o contemplează în cartea a IV-a și în urmă prin o prețuire și cunoaștere adevărată a lumii și a oamenilor. Dacă încă până acum suntem legați cu catenele caducității trupului am putea să ne facem o idee despre viața ingerilor, atunci aceia de sigur este tare aproape de idealul vieții propus în opul acesta“.

Cartea lui Kempis o traduce din latinește în slavonește Udriște, (Uriil Orestes) Năsturel, cumnatul voevodului Munteniei, Mătei Basarab și o tipărește în „tipografia Domnească“ la mănăstirea „Dealul“ Târgoviștii, în primăvara anului 1647²⁾.

Prima versiune românească alui Kempis o avem dela Samoilă Clain. A rămas în manuscris. Avea titlul „Toma de Champi De urmarea lui Hristos“. După moartea lui, (1808) episcopul din Blaj Ioan Bob, o tipărește în tipografia sa diecezană la anul 1813

¹⁾ Năsturel e acela care a dat mitropolitului Moldovei, Varlaam, în 1644 catehizmul calvin de Bălgrad din 1640 alui Rákoczy. »Cărtuliă mică... boiaru cinstit și slovesnic, (literat) și cu toată destoinicia și înțelegerea harnic și drept pravoslavnic creștin, al doile Logofăt, și frate Doamnei«, (Elena) zice în »Răspunsurile« sale Varlaam, »slavonizant de modă«, precum alții azi »francizanți de modă«. N. Iorga »Ist. lit. religioase a românilor«, București 1904. pg. 166; 153 idem »Ist. bis. românești«. Vălenii de munte, 1908. I. pg. 338.

sub titlul ridicul de „A Thomii dela Câmp (Kempis!) de Urmarea lui Hristos patru cărți“, fără a pomeni numele tălmăcitorului. Așa să întâmplă și cu altă lucrare alui³⁾.

De aceea până bine de curând mulți țineau de tălmăcitor pe episcopul editor. Așa și profesorul din Blaj, dr. Grama în „Istor. bisericească“ edată în 1881 p. 346²⁾. Regretatul Cipar în „Archiv pentru filologie și istorie“. Aprilie 1868 pg. 276—7 ne descoperise deja, că Clain e traducătorul!

Clain a tradus cartea aceasta pe timpul când era prefect de studii la seminarul sf. Barbara din Viena și încă înainte de anul 1781, căci la acel an edând Fr. Ios. Sulzer — mare dușman al latinătății poporului român — o carte istorică, despre românii de pretotindenea, pomenește și de „Thoma a Kempis“ în manuscris³⁾; nu spune însă de cine e tradus, dar trebuie să presupunem că e cel alui Clain, căci până aci nu știm să mai fi fost alt traducător.

A doua traducere românească e cea din Buzău, la anul 1848, de Gavrilă Muntean, ardelean din Viugard, mai târziu pri-

¹⁾ Iorga Ist. bis. I. c. II. 214. Idem »Ist. liter. române în secolul al XVIII-lea«. București, 1902. vol. II. pg. 169 și următ. 408 și următ.

²⁾ În 1884 însă când își edă Ist. bis. unite pg. 202. și când scrie în »Foaia bisericească« din Blaj, 1884. pg. 507. recunoaște, că Clain e traducătorul.

³⁾ Cipar Archiv I. c. pg. 685.

¹⁾ Greșală. E tradus de Sam. Clain și edat de Bob, fără ca Bob să spună cine e traducătorul. Vezi mai jos.

politică agrară și să o înainteze de urgență dietei și să fie îndatorat de a raporta anual parlamentului despre circulația proprietății, și despre măsurile ce s'au luat și sunt a să lua. —

Va să zică: Statul să plătească datoriile nemeșilor, iar averile să le lasă tot lor. Pe cei din Ungaria să-i silească, ca să cumpere pământ aici, nu cumva să ajungă ceva în mâinile românilor săraci și dornici de pământ. Moșiile din ținuturi românești să le rescumpere statul, să aducă din America și România pe cei emigrați, să colonizeze săcuii și oficialii penzionați — cu ajutorul banului din visteria statului. Iar pe seama noastră? Pe față chiar nu o au spus, dar o simțim. Pentru noi ar dori nemeșii, ca să se restabilească raporturile înainte de 48 și să se restaureze pur și simplu iobăgia.

Teologii din Pesta. Foile din Budapesta și după ele cele românești au publicat niște informații eronate privitoare la teologii noștri din Pesta. Se spune, că teologii noștri nu s'au prezentat în seminarul central și nici nu s'au înscris la universitate. Față de aceste putem să asigurăm publicul românesc, că teologii noștri s'au prezentat la Rectorul seminariului și și-au reluat studiile în toată forma ca până acum. Amăsurat hotărârii Corului nostru episcopesc însă, nu au subscris declarația cerută de rectorat și prin urmare nu s'au supus condițiilor stipulate de Superioritate împotriva limbii românești. Chestia conflictului altcum nu e terminată încă, dar credem că să poate considera ca atare, căci afacerea fiind un atac împotriva dreptului limbii românești și un amestec volnic în chestii, cari nu aparțin Superiorității, ceice au comis greșala au datorința să o repareze. Teologii noștri altcum știu ce datoresc chemării lor și vor fi la culmea datorinții.

mul director al nou înființatului gimnaz național din Brașov.

Traducerea e din latinește dar negreșit va fi uzat și de text ungurec și nemțesc. Se știe adecă, că Muntean era mare neamț mai înainte, tradusese din nemțește o sumă de, meditații religioase și le publică, ca supliment în prima revistă română „Vestitorul bisericesc”, din Buzău redactat; de ierodiaconul Dionisie Romano, (de obârșie din Sălișteea Sibiului) profesor ca și Muntean, la seminarul nou ființat al episcopului Râmnicului¹⁾ Chezaria, ardelean și aceasta²⁾.

Limba ungurească o stăpâna la perfecție traducătorul Muntean, căci filozofia și drepturile le-au făcut la Cluj (1834).

A treia ediție e de canonicul din Blaj, Gavril Pop, cu titlul „Toma a Kempis despre imitațiunea lui Hristos tradus românește de pe originalul latin”. S'a imprimat la Gherla în tipografia „Aurora” a lui A. Todoran, la 1893 78 pg. 1—264; are o mică prefață. Broșurat costă 80 fill.

A patra și totodată până azi ultima traducere și tipărire românească alui Kempis, e cea din Bacău, de acum 11 ani (1902) a lui P. N.³⁾ pare-mi-se un arhieru se ascunde sub aceste două inițiale. Proin.

¹⁾ Onisifor Ghibu »Ziaristica bisericească la români« Sibiu 1910. pg. 7. 11. v. Gr. Pop »Conspet asupra lit. române«. București. 1876. pg. 148—51.

²⁾ Eppl. Melchisedec în Anal. acad. rom. IV-lea Iorga Ist. liter. românești în veacul al XIX-lea. București 1907. v. I. pg. 287.

³⁾ Enciclopedia română din Sibiu 1904.

Dreptul electoral în cuadrilater și sistemul de alegeri în țară.

Prin anexarea teritoriului bulgăresc din Dobrogea sudică au ajuns astfel de chestii la ordinea zilei, cari preocupă într'un mod deosebit opinia publică din țara românească. Se știe, că în Bulgaria există cel mai democratic drept electoral și fiecare cetățean bulgar, care a implinit 20 ani e alegator. În România înse de vre-un drept electoral liberal nici vorbă nu poate fi. Pe viitor reprezentanții trimiși în parlamentul din București vor fi aleși în Cadrilater după un sistem liberal și democratic, pe când populația țării românești va geme încă mult în situația de azi. Norocul numai, că în veacul acesta al luminei numai înainte putem merge și astfel e mare nădejde, ca duhul liberal din Cadrilater să străbata și dincoace de Dunăre și se regenereze țara și oamenii.

O țară de vânzare. Sub acest titlu a apărut de curând o carte, a cărei autor e secretarul reuniunii ardeleni ungurești „E. G. E.”: Tokay László. Autorul susține, că în decurs de zece ani 160 de mii de jugere catastrale au cumpărat Românii dela Maghiari. Adevărul acestor cifre de ocamdată nu-l putem controla, dar la tot cazul îl tragem la îndoială.

E interesant înse, că ziarul Alkotmány față de aceste cifre publică altele despre cari ziarele maghiare liberale nici amintire nu au făcut până acuma. Profesorul Miklosy István a scos de curând o carte cu titlul „Keresztes Magyarorszag Gazdagsagiromlása” în care arată, că jidovimea care a fost lipsită de drepturi până mai acum 60 de ani, posedă de prezent 4 milioane optu sute treizeci și una de mii 487 jugere; și până când Românii au acaparat dela Maghiari 160 mii de jugere în decurs de 10 ani, jidovii au cumpărat în aceeași vreme 352 mii de jugere. Miklosy arată cu nume și titlu, că cu începutul anului 1911 au cumpărat jidovii dela aristocrații maghiari în curs de 15 luni 106 mii de jugere!! „Ce sunt față de aceste cele 160 de mii de jugere cumpărate de Români în timp de 10 ani?” să întreabă Alkotmány.

Și e interesant, că cei mai inversunați dușmani ai românilor: Pesti hirlap, Pesti Napló și multe fițiice din provincie, au ținut mereu chestia proprietății maghiare din Ardeal la suprafață agitând cu furie împotriva Românilor și nezcând nimica de jidovi. Li-au fost teamă de bună seamă că opinia publică maghiară va observa că cine sunt adevărata primejdie pentru țară și cum lucră aceia.

Reviste.

Unirea bulgarilor cu Roma. Va fi foc de paie, dar arde cu flacăra. „Kirchenpolitische Korrespondenz” primește din Sofia informația: „In Küstendil s'au adunat reprezentanții Macedonenilor scăpați în Bulgaria, ca să se sfătuească, cum ar putea să se asigure naționalitatea bulgară sub stăpânirea sârbească și elinească. S'a primit o rezoluție, în

căre se recercă marile puteri, să garanteze pe seama Bulgarilor macedoneni autonomia bisericească și școlastică. Rezoluția spune, că dacă nu se va putea dobândi autonomia aceasta, mai restau două mijloace, cu cari să aperse naționalitatea amenințată. Unul e emigrarea în regatul Bulgariei, iară celalalt unirea cu biserica catolică romană. Adunarea a mers încă și mai departe cu un paș: a trimis Papei o telegramă rugându-l, să invoace scutul statelor catolice pe seama naționalității bulgare amenințate“.

În regatul Bulgariei oamenii au puțină nădejde, că Bulgarii din Macedonia vor dobândi autonomia bisericească și școlastică sub stăpânirea elinească și sârbească, și socotesca, că ei au să recurgă la unul din cele două mijloace. Presa bulgară dă să se înțeleagă, că dacă Bulgarii din Macedonia se vor uni cu biserica romană, în scurtă vreme le vor urma și cei din regatul Bulgariei.

Correspondentul din Vatican al lui „Corriere della Sera” spune, că veștile, ce le-au primit foile din Berlin despre mișcarea Bulgarilor macedoneni spre unirea cu Roma, le întăresc cercările bisericești din Roma. Purparleuri private s'au și întâmplat deja, dară Scaumul apostolic își păzește neutralitatea, deși ar saluta cu bucurie unirea Bulgarilor macedoneni.

Mai mult, „Reichspost” din Viena publică un articol „din izvor cu vază din Sofia”, carele încă se cuprinde cu unirea Bulgarilor cu Roma. Se spune în articolul acela, că nenorocirea Bulgariei a provenit de acolo că Danew și-a întemeiat toată politica sa pe supunerea, că Rusia va împiedeca pe Români, ca să nu atace pe Bulgari din dos. Dară Rusia a înșelat pe Bulgari în chipul cel mai nemilos. Așa resonează poporul, și povățuitorii lui profesează convicția, că poporul bulgar are să se deslipească de patriarhatul din Tarigrad și de cătră ortodoxia panslavistă a Rusiei și să se unească cu biserica mondială a Romei.

Așa presa italiană, germană și austriacă. Dară socotim, că Rusia va purta grije, ca nu cumva să scape pe Bulgari de sub „protectoratul” său, și mișcarea aceea a Bulgarilor spre unirea cu Roma se va dovedi de foc de paie.

Bacău

MAI NOU.

Duminecă au fost transportate la București rămășițele pământești ale genialului aviator Vlaicu. În prezența aviatorilor și-a unui imens public adunat la gara de nord, sicriul a fost ridicat din vagon și între rugăciuni pioase a fost așezat pe un car mortuar și dus între lacrimi și cântări funebre spre biserica S-tului George-nou, unde este aranjat catafalcul.

Inmormântarea se va face azi la orele 4 după amiazi la biserica S. George-nou, de unde după terminarea serviciului funebral cortegiul mortuar va pleca la cimiterul militar, unde se află mormântul. Lui Vlaicu i-se face funerarii naționale, dându-i-se onoruri militare. La înmormântare va lua parte muzica reg. 7 Mihai-Viteazul și delegați ai reg. 2 de artilerie și ai tuturor regimentelor staționate în București, toți în mare ținută de doliu.

Din cortegiu va face parte trupa de aviațiune, condusă de locot. Mihail, șeful secției de aviațiune. În cimiter, în decursul serviciului funebral, se vor face sboruri cu aeroplane deasupra mormântului său.

* * *

Despărțământul Blaj al »Asociațiunii« având încă în vie memorie strălucitul sbor executat de repausatul Aurel Vlaicu cu prilejul serbărilor jubilar ale Asociațiunii ținute în Blaj în anul 1911, și-a exprimat condolențele prin o telegramă spedită redacțiunii ziarului »Seara« din București, iar pe localul casinei române din Blaj, în semn de doliu, s'a arborat stindardul negru.

Diverse.

Inmormântarea marelui nostru Aurel Vlaicu va avea loc azi (Marți) la orele 4, în București. Cu acest prilej se vor trage clopotele dela Catedrală din Blaj, ca omagiu ilustrului decedat.

S'a pornit o colecție în sinul tinerimei gimnaziale pentru a înființa »Fondul Vlaicu«, din care se vor premia, în fiecare an, elevii, ce vor distinge în matematică și fizică.

De-asemeni s'a pornit colecție și pentru un monument.

Cătră On. Cetitori. După ce suntem deja cătră sfârșitul anului, și

unii dintre On. abonenți nu ni-au trimis până acum încă nici un crucer, nici din restanța anilor trecuți și nici din abonamentul anului curent, — venim a-i ruga cu tot respectul, să binevoiască a-și aduce aminte de noi și să ne trimită o parte din prețul abonamentului. Vedem și noi că anii acestia au fost slabi și criză financiară pretotindenea, dar pentru noi au fost într'adevăr cei mai răi. Dar detorința trebuie să ni-o facem cu toții.

Administrația.

Prințul de Wied domnitor al Albaniei. În cercurile vieneze bine informate se eonzideră ca aproape sigur faptul, că nepotul reginei României, prințul de Wied, va fi numit Domnitor al Albaniei și că numirea se va face chiar zilele acestea.

Serbările Astei. Frumoasele serbări culturale ale Asociațiunii ținute la Orăștie s'a început de Sâmbătă, deodată cu sosirea comitetului Central din Sibiu în frunte cu președintele A. Bârsan. La gară au fost salutați de vrednicul fruntaș dr. A. Vlad, căruia i-a răspuns prezidentul A. Bârseanu. La seara de cunoștință ținută la orele 8 seara în hotelul »Central« a vorbit dl dr. Romul Boca în numele comitetului de primire, căruia i-a răspuns viceprezidentul Astei canonicul dr. V. Suciu.

Dar puțin a ținut bucuria celor adunați în jurul scumpului nostru așezământ de cultură și de lumină, căci a doua zi fiorul cauzat de groaznica nenorocire a celui ce cu mândrie și cu drag îl numiam »al nostru« Aurel Vlaicu, a străbătut ca un fulger din senin inimile tuturor, cauzând în locul bucuriei generale, cea mai sinceră părere de rău.

După serviciul religios ținut în ambele biserici române din Orăștie, s'a ținut prima ședință la orele 10 a. m. deschisă de președintele A. Bârseanu. Sfârșit magistralul discurs de deschidere, ia cuvântul dl dr. A. Vlad, care salută adunarea generală în numele desp. Orăștie al »Asociațiunii« asemenea dl dr. I. Maniu salută »Asociațiunea« în numele societății pentru crearea unui fond de teatru român, »sora cea mai mică a Asociațiunii«.

Urmează alegerea comisiilor, apoi prezentarea singurei propuneri de a se constitui în fiecare comună o »judecătorie de pace«, care a fost dată spre studiere, comisiei pentru examinarea raportului general.

Între oaspeți a produs cea mai plăcută impresie, prezența dlor B. St. Delavrancea, Virgil Arion și A. Florescu din România.

După încheierea ședinței prime s'a început consfătuirea confidențială a directorilor și delegaților despărțământelor la care au luat parte peste 30 de delegați.

După consfătuire a urmat deschiderea expoziției și vizitarea obiectelor expuse din toate ramurile economice. La 2 ore s'a început banchetul. Oaspeții din România au fost salutați prin graiul protopopului Dăian, căruia la dorința și insistința publicului i-a răspuns dl Delavrancea vorbind despre simțământul iubirii, ce trebuie să domnească între noi.

După banchet s'a ținut defilarea conductului etnografic alor 26 comune între cari Bințințul, comuna natală a defunctului nostru aviator Vlaicu, avea drapelul indoliat.

Teatru. »Reuniunea sf. Maria a femeilor gr.-cat. române din Gherla«, invitată la Serata teatrală urmată de dans, ce se va aranja la 28 Septembrie a. c. în sala cea mare a hotelului »Coroana« cu concursul mai multor Domni și D-șoare. Începutul precis la 8 ore seara.

Consiliu ministerial. Duminecă înainte de amiazi a avut loc la Sinaia, un consiliu de miniștrii, sub prezidenția dlui T. Maiorescu, președintele consiliului și ministru de externe. Consiliul de miniștrii, a aprobat deschiderea unui credit de 1.380.000 pentru executarea lucrării de completare a construcțiunii de întreținere deocamdată a drumurilor Siliștra—Dobrici—Balci și Siliștra—Turtucaia—Turksmil din Dobrogea. Intinderea aproximativă este de 250 klm.

Hymen. Bubița Serbac și Simion Anderco cununați.

*

— Dr. Octavian Filipan și Mărioara Boroș anunță cununia lor, carea se va celebra în biserica română gr.-cat. din Dej, în 13 Septembrie st. n. 1913. la 1/2 12 ore a. m.

Mersul holerei în Ungaria. După o pauză de două zile, holera a început iar să se întindă în Ungaria de sus. Din diferite părți s'a anunțat noi cazuri. Dela ivirea epidemiei s'au înregistrat până acum 70 de cazuri în Ungaria de sus.

La Budapesta nu s'a ivit nici un caz nou. Persoanele izolate sunt în mare parte reconvașcenți sau bolnavi neconfirmați.

Alcoolismul și guvernul. Mai multe comune au adus salutara hotărîre ca în Dumineci și Sărbători crișmele să fie închise. Comitetele puse în cunoștință despre ravagiile alcoolului, au aprobat în mare parte aceste hotărîri. Guvernul însă, a nimicuit toate hotărîrile luate împotriva combaterii alcoolismului și a poruncit, ca crișmele să rămână Dumineca deschise. Prin urmare beția să continue pe aceeași scară ca mai înainte. Căci scad venitele statului și cel puțin alcoolul să-și aducă tributul său abundent.

Caz de proces disciplinar pentru stampilă românească. Din Oradea mare se anunță, că tribunalele din Oradea mare și Zălau au făcut arătare la camera advocațională din Oradea mare împotriva advocaților români Aurel Pinte și Victor Deleu pentru că numiții advocați în actele prezentate judecătoriei au folosit stampilă românească.

Advocații români s'au apărat cu aceea, că stampila românească o folosesc exclusiv în afacerile particulare românești, și că pe actele prezentate judecătoriei s'a folosit din greșala personalului din cancelarie.

În urma acestora, Camera i-a absolvit de sub acuză, dar afacerea a transpus-o comisiunii administrative, ca aceea să îi tragă la răspundere pentru neglijența personalului din cancelarie.

Duminecile presei. Reuniunea presei catolice a designat unele Dumineci, când venitele discului se întrebunțează pentru susținerea presei catolice. O parte se întrebunțează pentru ajutorarea eventualelor organe de publicitate și publicații diecezane, cealaltă se dă pentru presa de propagandă și ziarele politice. Sumele încasate să urcă astfel la 160 mii de coroane anual. Duminecile se încep cu Septembrie 14 până în 7 Decembrie. Unde suntem noi față de această puternică organizație?

Errată. În Nr. 85 dela 21 august a. c. al „Unirei” între cei ce au contribuit la: *Fondul cultural arhidieezan* este scris și: *George Laiț*, cassar comunal în Tulgheș. Numele acesta nu e corect. Pe respectivul cassar comunal îl chiamă: *George Zaiț*.

Invitare. Curatoratul bisericii gr.-cat. române din Păucea, (D-Sz.márton) Vă invită cu toată onoarea la *Sfințirea bisericii nou edificată*, ce se va efectua Duminecă în 8/21 Septembrie 1913, (sfânta Maria mică) prin delegat conzistorial. Doritorii de a participa și la banchet, spre orientarea curatorului și pentru luare de dispozițiuni, sunt rugați a-și anunța această dorință D-lui Laurențiu Pascu, protopop în Dicsőszentmárton, până în 5/18 Sept. 1913.

— Inteligența română din Iara inferioară și jur, invită la *Petrecerea de vară*, ce se va aranja Duminecă în 21 Septembrie st. n. 1913 (la Nașterea sf. Mariei) în sala Hotelului „Coroana” din Iara inferioară.

Posta Redacțiunii.

G. T. Borșa. Nu răspundeți destul de respectat. În forma aceasta nu face, deoarece cetitorii nu o înțeleg. Salutări.

D. V. G. Gherla. Multămită! Chestia cu broșura o am transpus tipografiei, care Vă va aviza. Am dispus, ca să se culeagă cu litere speciale. Salutări.

Partea Literară.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— Roman. —

În românește de: **AUREL B. GAJIA.**

(Continuare). (6)

— Nu fi nedrept nobile Glaucus! Mă cuget eu la toate, dar gladiator m'am făcut numai pentru bani.

Apoi se retrase în celalalt colț al odăii.

— Dar unde-i Burbo? Nu-l văd — zise Clodius. Trebuie să vorbesc cu el.

— E în lăuntru — răspunse Niger, arătând spre ușă.

— Și Stratonice? — întrebă Lepidus.

— A eșit mai înainte.

Se auzi un glas duios, ce mișcă inimile vorbitorilor.

— Indură-te de mine! Doar sunt numai copilă! Nu-i destulă pedeapsă asta pe mine?

— Pallas! Glasul acesta! Doar asta e fata, care-mi vinde flori! — strigă Glaucus și se repezi înspre ușă, de unde auzi glasul.

Deschise ușa și observă pe Nydia, în mâinile furioase ale crișmăriței, care ridică de nou funia sângeroasă ca să lovească.

— Furie! — strigă atenianul și prinse funia. Cum poți să lovești așa o fată nepunctuoasă?

— Tu ești Glaucus? — strigă fata și se reculese îndată. Incetă de a mai plânge. Se prinse de Glaucus și îi sărută hainele.

— Și tu, streine, cum cutezi să te amesteci în daraverile unei femei libere și a unei slave? Pe zei îți spun, după îmbrăcăminte și purtarea ta trebuie să cred, că nu ești încă nici cetățean roman.

— Fii mai cu conșiderare — zise Clodius — ce intră deodată cu Lepidus — aceasta e pretinul și copilul meu de suflet.

— Dați-mi sclava! — strigă el și prinse numai decât mâna fetei.

— Nu ți-o dau, de vei chema în ajutor toate furiile! Nu te teme Nydie; un atenian ține mult la ai săi!

— Hm, — zise Burbo ridicându-se. — Ce fel de ceartă e asta pentru o sclavă? Femea, dă libertate prietinelui acestuia, pentru voia lui de astădată dăm iertare nevoiei acesteia.

Și zicând acestea îl trase la o parte.

— Când intrarăm mi-se părea c'am mai văzut pe cineva — adause Clodius. Se vede, că s'a depărtat.

Preotul zeiței Isis, a aflat de bine să se depărteze.

— Așa e! răspunse Burbo. Era un prietin, dar s'a depărtat, căci nu-i convin certele aceste. Tu fată depărtează-te, căci spinteci hainele prietinelui dacă te prinzi așa tare de el. Mergi, că nu ți-se va întâmpla nimic.

— Domnul meu, nu mă lasă — se rugă Nydia, și se alipi și mai tare de atenian.

Tinărul grec se așeză pe un scaun, trase copila la el și o mulcomi cu vorbe frumoase.

Zise apoi lui Burbo. Aceasta e sclava ta. Cântă frumos și se pricepe la cultivarea florilor. Așa o sclavă și mie mi-ar plăcea, să-o cinstesc unei matroane. Nu ai fi aplicată să mi-o dai mie?

— Zicând acestea simți că fata se alipește tot mai mult de el. Cuprinsă de bucurie se ridică, își tocmi părul și privi în jur, ca și când ar vedea.

— Cum? Să vindem pe Nydia? Așa ceva nu se poate — răspunse mâniașă Stratonice.

Nydia suspină amar și se alipi de nou de vestmintele protectorului ei.

— Nebunie! — zise Clodius. Asta trebuie să o faceți pentru voia mea. Știți bine că Pausa mi-e rudenie și că la amfiteatru eu am cuvânt deciziv. Demând cu un singur cuvânt și îndată închideți taverna. Glaucus, sclava e a ta!

Burbo se scărpină în cap.

— Fata aceasta pentru mine valorează aur.

— Permis să întreb de preț? — sunt bocotan răspunse Glaucus.

— Am dat pentru ea șase sesterții, dar acum e vrednică și doisprezece — zise Stratonice.

— Îți dau douăzeci pentru ea. Veniți numai decât la poliție și de acolo acasă, să vă plătesc.

— Nici pentru o sută n'ași fi dat-o — zise Burbo plângând — dacă n'ași fi voit să fac voia lui Clodius vei pune verbă bună

pentru mine la Pausa, în ce privește oficiul de designator.

— Oficiul va fi al tău — răspunse Clodius încet, grecul acesta poate să te ferească. El împrăstie banii.

— Vin dar cu tine! Ce fericire! — zise Nydia.

— Da, mititico, — adause Glaucus. De azi încolo lucrul cel mai greu îți va fi, să cânti cântece grecești, damelor gingașe din Pompei.

V.

Lupte sufletești.

Era în asfințit.

Apacides, tinărul preot al zeiței Isis, se plimba îngândurat pe stradele sgomotoase. Nu știa ce să facă. Să-și păstreze și pe mai departe secretul preotesc. ori nu? Era acum convins, că preoții egipteni sunt șarlatani și cu învățăturile lor îmbată numai lumea.

Se cutremura și la cel mai mic sgomot, temându-se, nu cumva să convină cu egipteanul serios, ce prezicea nenorocirile din diferite semne.

Chiar și acum îl speria o umbră, ce se furișă pe lângă el.

Apacides se detașă la o parte, văzând figura unui om, ce apropiindu-se își aținti ochii asupra lui.

— Apacides! — zise streinul, făcându-și cruce.

— Ce-i nazarineanule, ce voești dela mine? — zise preotul și palizi.

— Doară îți sunt spre greutate? — întrebă creștinul.

— De loc, Olinthus — îl liniști Apacides — vezi însă că sunt trist și obosit. Imi este absolut cu neputință, ca în astă seară să vorbim despre lucrurile acelea.

— O, muritor, puțin credincios! — replică Olinthus intristat — ești obosit și totuși te abați dela izvorul care te inviorează și te vindecă.

— Ah țărină! strigă pătimaș tinărul preot. Oare de unde ni-se deschide o privilegie mai frumoasă spre muntele Olimp, unde locuiesc zeii? Să cred acestui nazarinean, care vrea să strivească altarele zeilor noștri, ori să urmez și în viitor învățăturile lui Arbaces?

— De loc nu mă mir, că te muncește acest gând — răspunse Olinthus; roagă-te numai și fi sigur, că Dumnezeu te va scăpa din starea de față, împrăștiind întunerecul și revărsând lumină în sufletul tău. Religia noastră pretinde foarte multe, dar și remunerază repede. Pentru o singură oră petrecută în rugăciuni îți asigură fericirea gloriei eterne.

— Aceia cari m'au înduplecat de m'am apropiat de altarul zeiței Isis, mi-au promis foarte multe — zise Apacides.

Nazarineanul răspunse cu convingere:

— Întreabă-ți numai mintea sănătoasă, poate fi adevărată religiunea aceea, a cărei bază este seducerea, și a cărei preoți înșală numai lumea cu învățăturile lor?

— De unde le știi acestea? — întrebă Apacides.

— E secretul meu — răspunse creștinul — fie-ți deajuns atâta, că cunosc toate machinațiunile preoților zeiței Isis. Ei fac prevestiri false, seducând poporul. Asta e religie? Oare sufletul tău poate să aștepte niște în religia părinților tăi? După mărturisirea voastră, ce sunt zeii păgâni? Fieți

păcătoase și făcătoare de rău. Inșuș Jupiter e paricid. Și cu toate acestea îl adorați, și pe el, și pe ceilalți. Nu vedeți că vă bateți joc de celea mai gingașe sentimente omenesti? Urmează-mi și eu te voi conduce la altarul singurului Dumnezeu adevărat. Și dacă pe El nu-l vei putea cuprinde, îl vei înțelege prin Fiul Său, Care pentru noi și a noastră mântuire s'a făcut Om și a murit pentru noi, scăpându-ne din Ghena păcatului. El e perfecțiunea intrupată. Apaecides, urmează-mi! Ascultă-mă! Câțiva creștini de ai nostri chiar acum se adună, să asculte învățăturile lui Dumnezeu. Vino, te duc între ei! Ești trist și posomorit. Ascultă învățătura creștină! Vino cu mine!

— Acum nu se poate; de altădată — zise Apaecides.

— Nu lungi vorba, ci vino cu mine — îl urgită Olinthus, luându-l de mână. Dar Apaecides nu se putea desbăra așa de repede de religia, pentru care a jertfit atât de mult. Îl lega jurământul dat egiptenilor.

Se smulse din mâinile lui Olinthus.

Obosit și muncit, tinarul preot al zeiței Isis, ajunsese într-o stradă mai laterală a orașului.

Se opri înaintea casei egipteanului.

Până acum încunjură pe omul acesta, dar acum se aliea de el, ca de un vrăjitor. Se opri puțin, ca să-și vină în ori. Într'aceea luna se ivi de sub nori și razele ei luminau mistic pereții casei.

Casa era izolată. Frontispiciul era acoperit cu totul de frunzele verzi ale viei, ce se ridicau până la streșină. Din dărătul casei se ridicau arbori uriași, cari păreau că dormitează în razele de lună. Dincolo de arbori se ridicau piscurile munților. Se observa clar Vezuul.

Apaecides intră în casă. De-alungul ambitului erau sfînxii. Puțin ceva mai în sus, se desmerdau frunzele de palmi, cari înfrumșetau intrarea. Toate acestea îl umplură de spaimă. Mai ales liniștea mortală, căci nu auzia nimic afară de echoul pașilor săi.

Bătu la ușă, care se deschisă fără nici un șgomot, și un sclav negru îi făcu semn să intre.

Odaia era luminată de candelabre scumpe, iar pe pereți se observau hieroglifice pictate. În cealaltă parte a odăii îl întâmpină un alt sclav.

— Caut pe Arbaces — zise Apaecides tremurând.

Sclavul se închină și conduse pe preot în cealaltă aripă a casei. Trecură prin mai multe odăi. În sfârșit, în odaia din urmă Apaecides observă pe egiptean.

Arbaces sta la masă, având lângă sine niște scrisori de papyrus. Semnele de pe scrisori erau asemenea celor, pe cari le văzuse pe pereții ambitului. Lângă masă se afla un scaun cu trei picioare, iar pe cealaltă masă erau așezate niște scule pe cari Apaecides nu le cunoștea.

— Șezi — zise egipteanul, fără să se ridice.

Tinarul ascultă.

— Mă bucur, că în sfârșit mă cercezezi. Te pregătești de mult la asta. Instrăinarea aceasta a ta m'a durut mult, cu toate că eu te iubesc ca pe copilul meu. Despre iubirea mea ți-am dat dovezi în nenumărate rânduri.

(Va urma.)

Despre viața curată. Indreptar pentru tinerii culti.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

De una însă nu trebuie să uiți: izvoarele științei moderne sunt înveninate. Această înveninare spirituală nu e opul bărbaților geniali, ci al unor învățați de a doua mână, cari au aparența oamenilor de litere. Aceste talente obscure se falesc cu necredința și o socotesc ca o însușire necesară a erudiției. Semnele străvechi ale acestor oameni sunt îngâmfarea sau fumurile, ce și le iau ca pretenși oameni de știință, superbia aceasta, care în multe privințe se asemănă cu mania de a exagera, nemții o numesc Gelehrtenstolz. La aceasta se adaugă, sau mai bine zis, de aici urmează un alt semn distinctiv al lor, numit cu termen tehnic teofobie, adică groaza de Dumnezeu și de religie.

Află ceva lucru ciudat domnii aceștia, ca să fie cineva mai sus ca ei, care să fie mai cuminte și să le poruncească chiar și lor. Apoi știința modernă e plină de ipoteze îndrăznețe și consecințe și mai îndrăznețe. Literatura frumoasă băjbăie de senzualism. De aceea fii cu deosebită atențiune când îți astâmperi setea de știință din știința și literatura modernă. Dacă ai pătruns într'adevăr în tainele naturii ai dobândit mult pe sama sufletului tău, căci precum zice sf. Toma: cunoașterea naturii ne păzește de superstițiuni și ne face asemenea lui Dumnezeu, care cunoaște toate arcanale naturii.

Dar ori și care studiu ți-ai ales, drepturile, medicina, tehnica sau comercialele, nici când nu trebuie să-ți uiți de filozofia creștină. Aceasta e cheia tainelor credinței creștine, aceasta e mama concepției lumii, ce gravitează în jurul vecinicii, aceasta e maximul culturii sufletești.

E aproape ridicol, că la universitățile întemeiate de bărbații mari ai bisericii, la cari se propun și predau elementele de cultură ale unor popoare de mult stânse, nu se găsește loc și pentru filozofia aceea, care e produsul celor mai geniale talente ce-le-a născut biserica în decurs de aproape două mii de ani. Neglijința aceasta a celor puși în fruntea instrucțiunii, trebuie să o suplinească fiecare tinar, altcum edifică pe nisip și toată cultura lui e o cultură mancă, ne-completă.¹⁾

¹⁾ Chiar când lucrăm la tipărirea cărții de față, mi-a căzut în mâni vorbirea de introducere alu A. K. A. rector magnificus, ce a ținut-o la începutul anului universitar din 1906/7. Vorbirea aceasta îmi întărește acuză mea: „Căci e adevăr peste orice îndoială, că esența maturității spirituale, nu o constituie mulțimea cunoștințelor, ci modul de cugetare corect, care se poate câștiga mai bine din logică și dialectică; și din punctul de vedere al instrucțiunii universitare, nu numai la studiile abstracte, dar și la cele reale — practice, am experiat la o foarte mare parte a tinerimii noastre, lipsa de precizie și ordine a concepțiilor, vioiciunea și puterea în argumentare și în general am experiat lipsa capacității de a mânui armele logice“.

Cu toatecă înaintea lui Dumnezeu e plăcută și rugăciunea omului simplu, totuș de bună samă, că e mai plăcut omajul unui Necoton, Ampère, Pasteur, ce-l oferă lui Dumnezeu o minte cultivată. Dumnezeu dela tine încă așteaptă mⁿⁱ mult, decât dela un muncitor de rând. De aceea studiază credința lui Hristos, dar nu așa cum o făceai, când erai student, ci privește credința în lumina filozofiei și ți-se va deschide o lume minunată, nemărginită, ce se caracterizază prin mărire, sublimitate și armonie desăvârșită. Sunt sigur, că va veni un timp, când oamenii vor regreta, că au neglijat a contempla această lume sufletească divină, s'au îndestulit, cu ceea ce au auzit dela alții, cari nici când n'au privit în lumea aceasta. Sufletul fără de o religie luminată prin filozofie, e ca naia fără catarg, aruncat încoace și încolo. Corifeii culturii moderne sufer cu toții de mania de a exagera. Nu vorbesc de aceea, că fac religie fără Dumnezeu, psihologie fără de suflet. Profetii aceștia sunt grozavi de unilaterali. Filozofii contrari creștinismului făuresc încontinuu, după modă, sisteme nouă și se cred genii lumii. Asemenea cred și medicii, cari zăvoresc viața în fiziologie, patologie, că ei sunt învățătorii legitimi ai neamului omenesc. Poeții și artiștii țin, că fără ei, oamenii nu ar avea nici o valoare. Adevărul e, că pe când omenimea se poate lipsi de aceștia mai mult, sau mai puțin, pe atunci nici un popor cult nu s'a putut ferici fără religie. Ce se întâmplă cu planeta, ce iese de sub puterea atractivă a soarelui? Aleargă fără nici o direcție și sfârșitul alergării e catastrofa sigură. Sufletul, care repășește din raportul său către Dumnezeu, umblă șovăind încoace și încolo fără scop și direcție până cade în brațele perirei.

Studiază, studiază mult și frumos. Dar ori și cât ai fi studiat, totdeauna te întoarce acasă în sufletul tău. Orice om de bine și dacă ocupația îl ține departe de casă peste zi, sara totuș se reîntoarce la ai săi. Dacă peste zi te-ai ocupat cu oficiul tău, sara cel puțin te întoarce acasă, în sufletul tău. Centrul vieții tale spirituale să-ți fie sufletul. Pompierul, îndreaptă țevă cu apă încoace sau încolo, unde e mai mare primejdia focului. Asemenea și tu în toată seara concentrează-ți atențiunea asupra tuturor manifestărilor vieții sufletești, dar cu deosebire acolo, unde e primejdia să izbucnească focul patimei. Dă-ți sama, oare credința, mintea și voința sunt în armonie, nu e de

Durere, defectul acesta, nu e numai boala de copii a tinerimii, ci și boala multor „învățați“. Și ce mare daună suferă știința din cauza disprețuirii filozofiei scolastice cu deosebire, avem martor classic pe R. Ihering, marele jurist protestant. La pag. 161 a operii lui monumentale: „Der Zweck in Recht“, scrie următoarele: „Acuza neștiinței cade asupra filozofilor moderni și asupra teologilor protestanți, cari au neglijat a-și însuși gândirile mărețe ale acestui bărbat (sf. Toma). Mă întreb cu mirare, cum s'a putut întâmpla, ca astfel de adevăruri, propuse odată, să se dea așa uitării, din partea științei protestante? Câte erori ar fi putut încunji primind acelea adevăruri? Eu poate, dacă aș fi cunoscut acelea adevăruri, nu aș fi scris întreagă cartea mea. Fiindcă adevărurile fundamentale, a căror statorire am încercat, se pot afla la acel cugetător puternic în lumina desăvârșită și în forma cea mai precisă“.

lipsă să emendezi în ce privește voința? În punctul acesta se arată omul mare! Regularea voinței e știința cea mai mare, culmea înțelepciunii. Dela voință atârnă valoarea omului și cele mai frumoase victorii, sunt celea câștigate în sufletul omului în văzul atotștiutorului Dumnezeu.

Cine ști să voiască corect, nu e numai filozof, ci și erou adevărat, al cărui eroism îl răsplătește și Dumnezeu cu recunoștința sa. Dacă bărbatul, care conduce destinele unei țări în mod cuminte, merită numele de om înțelept, cu mult mai mult va fi vrednic de acest nume omul, care știe ținea ordine în lumea mică a sufletului său.

Ar greși însă acela, care ar crede, că poate deveni stăpânul voinții sale, așa dintr'odată de azi pe mâine. Dacă avem lipsă de diligență, îndemn și praxă pentru câștigarea științei, a culturii intelectuale, cu atât mai vărtos sunt necesare toate acestea la câștigarea culturai voinței. Totuș factorul cel mai însemnat e praxa. Omul creștin nu e estetician, ci un artist practic.

Ce e voința? O energie activă. Voința corectă pretinde și continuitate sau constanță de acțiune.

Locomotivul dela tren e mînat de puterea expansivă a gazului. Cât trebuie să lucreze puterea expansivă, ca să poată progresa locomotivul? Presiunea, ce aduce în mișcare roatele, trebuie să se repețasca încontinuu, altcum locomotivul se oprește. La voirea corectă nu e de ajuns pornirea voinței. Aceasta e numai începutul. Energia voinței trebuie să desvâltoe tot mai nouă și nouă

presiuni, până se îndeplinește fapta bună rămânem cu propusul, cu gândul bun.

Și aceasta e scăderea generală a oamenilor slabi, nu pot merge mai departe de propusul bun. În procesul voinței fac pasul prim, apoi se opresc, ca și cum ar cădea morți de oboseală.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE

Tipicul serviciului arhieresc de Ștefan Roșian, profesor seminarial în Blaj. E o lucrare minuțioasă, care ca o contribuție la studiul ritului oriental merită o deosebită luare aminte. Se află de vânzare la librăria seminarială din Blaj și costă — 40 cor.

Istoria vicariatului gr.-catolic al Hațegului de dr. Iacob Radu, canonic în Lugej. Volumul are o extensiune de 455 pag. și e o conștientioasă și temeinică lucrare. Se află de vânzare la librăria seminarială din Blaj. Costă 5 cor. — pentru România 6 lei.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4·30 cor. fco. Mărimea icoanelor ⁴⁵/₇₀ cm.

A eșit de sub tipar:

Regulament pentru organizarea învățământului în școlile primare din Arhidieceza gr.-cat. română.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*. Prețul 2 cor.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2·20 cor.

Posta Adm. Braștunii.

Rugăm pe On. Cetitori, cari reclamă Nrii ce li-se rătăcesc, ori cer îndreptarea adresei, să binevoiască a-și scrie adresa, comuna și posta ultimă curat și legibil, căci primim o seamă de reclame, din cari nu ne putem alege și aceste ne încercă și mai tare.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1—5.

Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apadacte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912	K. 5,456,645·67
Capitale asigurate pe viață achitate	„ 5,458,689·43
Starca asiguraților cu sfârșitul anului 1912	} foc „ 133.667,241—

Fonduri de intemeiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

1917

A APARUT și se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj:

ANTOLOGION SAU MINEIUL,

carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sâr-bători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților preste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,

TOMUL I. legat în piele, cu copcii face 32 cor.

„ II. III. legat în piele, cu copcii face 78 cor.

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor. — Toate trei tomurile legate în 2 volume cu călcăiu de piele fac 100 cor.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.